FLORA DE LA RUTA EMBOSCADES

MARÇ DEL 2024

A Jordi González,
que molt amablement i de forma desinteressada ens va assessorar i guiar amb entusiasme per fer realitat aquest projecte.

LA RUTA DE LES EMBOSCADES

Dins el grup d'estudi de les plantes de l'entorn, creat el 2019 per la biblioteca d'Olost en el marc d'intercanvi de coneixements, va sorgir la idea d'inventariar plantes i, millor encara, fer-ho en un itinerari ja existent com és el cas de la Ruta de les Emboscades, elaborada per l'Ajuntament.
En aquest treball de camp ens va assessorar i guiar desinteressadament en Jordi González (professor de Quintanes).

El tram observat ofereix una gran riquesa de plantes tant de bosc mediterrani com de ribera, el qual transcorre per un meravellós paratge ombrívol tocant al torrent de Sant Genís, passant per la font del Malany i fins el Mas La Riera.

El sistema emprat per realitzar les fitxes és el de la flora medicinal d'Osona.

Llistat de plantes

Índex

1. Aranyoner o Arç Negre
2. Arç Blanc
3. Auró Blanc
4. Avet granadí
5. Celedònia
6. Carbassina
7. Corniol
8. Donzell
9. Llengua de bou
10. Espunyidella d'olor
11. Falzia roja
12. Freixe de fulla ampla
13. Gatell
14. Gerani
15. Ginebre
16. Herba blava
17. Herba fetgera
18. Herba pigotera
20. Herba de Sant Joan
21. Heura
22. Lloreret
23. Maduixer
24. Marxívol
25. Orenga
26. Orquídia
27. Panical
28. Pulmonària
29. Ridorta
30. Romegueró
32. Roure martinenc
32. Sanguinyol
33. Sempreviva
34. Servera
35. Trèvol
36. Tortellatge
37. Xuclamel

ARANYONER O ARÇ NEGRE
Prunus spinosa

DESCRIPCIÓ
Arbust espinós de flors blanques, les quals apareixen abans que les fulles. El fruit d'un blau fosc és l'ingredient bàsic del patxaran, cal collir-lo després de la primera gelada.

PART UTILITZADA
Els fruits i l'escorça

PROPIETATS
Digestives, tòniques, laxants, hipoglucemiants, cicatritzants, febrífugues, sudorífiques

RECOL·LECCIÓ
D'abril a juliol

PREPARACIÓ
Infusió, maceració, tintura

ARÇ BLANC
Crataegus monogyna

DESCRIPCIÓ
Arbust espinós tipus arbori amb fulles segmentades, de flors blanques, aromàtiques i agrupades. Els fruits es tornen vermells en madurar.

PART UTILITZADA
Flors, fruits, fulles i fusta

PROPIETATS
Cardiotònic, regulador de la pressió arterial, sedant, antioxidant

RECOL·LECCIÓ
De maig a octubre

PREPARACIÓ
Infusió, extracte fluïd, tintura, decocció

AURÓ BLANC
Acer campestris

DESCRIPCIÓ
Arbre caducifoli, d'escorça grisosa i esquamosa, de fulles palmades d'un groc intens a la tardor. Les flors s'agrupen en raïms (panícules verd-groguenc) donant el fruit com dues ales (aquenis).

PART UTILITZADA
L'escorça

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Pel colesterol i astringent

RECOL·LECCIÓ
Hivern

PREPARACIÓ
Decocció

ALTRES USOS
La fusta

AVET GRANADÍ
Abies pinsapo

DESCRIPCIÓ
Aquesta conífera hi és present com a curiositat més que pel seu hàbitat natural. Se la reconeix pel seu port elegant i alçada, d'escorça grisosa i llisa, de pinyes erectes i cilíndriques a la capçada**.**

PART UTILITZADA
Principalment d'ús ornamental tot i que de la reïna se'n poden fer ungüents.

(Està protegit per la legislació espanyola)

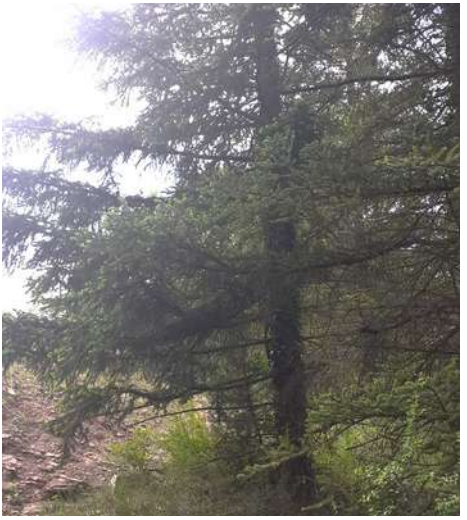

CARBASSINA
Bryona cretica

DESCRIPCIÓ
Planta vivaç, enfiladissa, de tiges primes i fulles força segmentades, petites flors blanques - verdoses de cinc pètals, les baies vermelles de closca reforçada. Es presenta amb una gran arrel humanoide, carnosa, de polpa blanca, de la qual se'n treuen els principis actius.
Es desaconsella l'ús intern degut a la seva toxicitat en especial les baies.

PART UTILITZADA
Els fruits i l'escorça

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Revulsiu, vomitiu, purgant dràstic

RECOL·LECCIÓ
Tot l'any

PREPARACIÓ
Tintura, pomada, pols, extracte fluït

CELIDÒNIA, HERBA BERRUGUERA
Chelidonium majus

DESCRIPCIÓ
Herbàcia perenne de llarga floració, petites flors grogues de quatre pètals. Es reconeix amb facilitat trencant la tija oferint un làtex taronja utilitzat contra les berrugues, tot i que és tòxica, cal saber-ne l'ús...

RECOL·LECCIÓ
Floreix de maig a octubre

CORNIOL, CAMPANETA BLAVA
Aquilegia vulgaris

DESCRIPCIÓ
Herbàcia vivaç, pot fer 1'2 m. De llocs ombrívols i frescals. Tiges primes i piloses, destaquen les seves flors acampanades de color blau-lilós.

Tot i que té les seves propietats, es desaconsella per la seva toxicitat.

DONZELL
Artemisia absithium

DESCRIPCIÓ
Planta perenne de base llenyosa i part superior herbàcia d'un color gris. Les fulles són alternes recobertes d'una pilositat blanquinosa i les flors son grogues.

PART UTILITZADA
Les flors i les fulles

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Aperitiu, digestiu, antfúngic, regulador menstrual

RECOL·LECCIÓ
De maig a setembres

PREPARACIÓ
Infusió, tintura, maceració (en vi)

LLENGUA DE BOU
Echium vulgare

DESCRIPCIÓ
És una herba erecta, més o menys ramificada, recoberta de pèls punxosos. Normalment d'una sola tija de puntets negres. Les fulles basals formen una roseta i les flors són liles.

ESPUNYIDELLA D'OLOR
Galium odoratum

DESCRIPCIÓ
Herbàcia vivaç sovint estesa per terra o suportada en d'altres plantes. Fulles agrupades de quatre a vuit al llarg de la tija amb petites flors blanques i oloroses. Els fruits petits estan recoberts de garfis que s'enganxen al passar.

PART UTILITZADA
Les fulles

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Digestiu, diürètic, carminatiu

RECOL·LECCIÓ
Abans de florir

PREPARACIÓ
Infusió

L'olor s'accentua quan és seca. Antigament es feia servir contra les arnes. (La comissió europea no la recomana ja que utilitzada amb dosis altes causa maldecaps per la toxicitat de la cumarina).

FALZIA ROJA
Asplenium trichomanes

DESCRIPCIÓ
Petita falguera vivaç, de llocs foscos i humits on se li poden observar petites i nombroses arrels.

PART UTILITZADA
Les fulles

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Reguladora menstrual, expectorant, astringent

RECOl·LECCIÓ
Tot l'any

PREPARACIÓ
Infusió

FREIXE DE FULLA AMPLA
F*raxinus excelsior*

DESCRIPCIÓ
Arbre de tronc llarg i branques en disposició erecta que acaben formant una capçada oberta. Les fulles són de color verd fosc per l'anvers i més pàl·lides pel revers. Les flors, que no tenen pètals, donen pas a l'estiu a uns fruits alats aptes per ser transportats pel vent.

PART UTILITZADA
Fulles i escorça

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Diurètic, laxant, antireumàtic, analgèsic, cicatritzant

RECOL·LECCIÓ
D'abril a setembre

PREPARACIÓ
Decocció o tisana, infusió, tintura, emplastres

GATELL
Salix atrocinera

DESCRIPCIÓ
De port arbustiu, present en boscos de ribera on les flors apareixen abans que les fulles entre febrer i abril, tenen un tacte suau i una pilositat blanca.

PART UTILITZADA
L'escorça

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
L'escorça té propietats febrífugues, també contra la diarrea, artritis i neuràlgies.

ALTRES USOS
Al mig de l'hivern es tallen les branques (vímets) carregats d'aments encara tancats, coberts de pilositat blanca, i es comercialitzen a les floristeries.

GERANI SILVESTRE
Geranium pusillum

DESCRIPCIÓ
És una herbàcia molt ramificada i pilosa amb nombroses fulles segmentades, de flors força petites de color lila clar.
Floreix de primavera a estiu.

PART UTILITZADA
Fulles i flors

APLICACIONS
En cosmètica

RECOL·LECCIÓ,
De maig a juny

GINEBRE
Juniperus communis

DESCRIPCIÓ
Arbust amb fulles aciculars i punxegudes de color verd amb un franja grisosa a l'anvers. Els fruits de color violaci fosc, s'anomenen gàbuls.

PART UTILITZADA
Fruits, fulles i fusta

RECOL·LECCIÓ
Tot l'any

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Diürètic, antisèptic,antireumàtic, digestiu i aperitiu

PREPARACIÓ
Oli essencial , decocció o tisana, tintura, xarop

ALTRES USOS
-S'utilitza per a la fabricació de licors
-Obtenció d'alcohols
-Els fruits torrats són un succedani del cafè
-La seva fusta, a causa de l'intens aroma, es fa servir per fumar carns

HERBA BLAVA
Polygala vulgaris

DESCRIPCIÓ
És una herbàcia perenne, les fulles agudes tenen el marge recargolat cap avall i les flors són d'un color blau intens.

PART UTILITZADA
Tota la planta

PROPIETATS
Refrescant, antipirètic, expectorant, digestiva, laxant

RECOL·LECCIÓ
De març a juny

PREPARACIÓ
Infusió, maceració

HERBA FETGERA
Anemone hepatica

DESCRIPCIÓ
Planta vivaç, de fulles lobulars amb taques blanques per sobre i violàcies per sota. Les flors poden ser blanques, liles o rosades.

PART UTILITZADA
Les fulles

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Vulnerària, antiïnflamatòria, diürètica

RECOL·LECCIÓ
De gener a maig

PREPARACIÓ
Decocció i maceració en calent

ALTRES USOS
Macerada en calent (no bullint) s'obté un oli per a les cremades

HERBA PIGOTERA, POLIPODI
Polypodium vulgare

DESCRIPCIÓ

Petita falguera amb fulles totalment dividides en segments estrets, on hi ha els esporangis de color rovell. Estan disposades en un gruixut rizoma, el qual bullit, recorda a la regalèssia.
Té propietats laxants tot i que presenta una possible toxicitat.

PART UTILITZADA

Rizoma

RECOL·LECCIÓ

Floreix d'abril a novembre

Sempre és recomanable abans d'arrencar la planta trobar-ne una altra que ens ofereixi aquestes propietats.

HERBA DE SANT JOAN, HERBA DE COP, PERICÓ
Hipericum perforatum

DESCRIPCIÓ
Planta herbàcia perenne, poc ramificada, amb branquillons oposats. Les fulles són el·líptiques, oposades i, en grups de dues, s'alternen en forma de creu. Les flors, nombroses, són d'un color groc daurat i s'agrupen en corimbes.

PART UTILITZADA
Les flors

RECOL·LECCIÓ
De maig a setembre

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Antidepressiu, ansietat, enuresi (incontinència nocturna dels infants), emol·lient, antiinflamatori, vulnerari, cicatritzant

PREPARACIÓ
Maceració, infusió, extracte fluid

HEURA
Hedera helix

DESCRIPCIÓ

Planta enfiladissa amb arrels fixadores a les tiges, molt ramificades. Les fulles són de color verd fosc, brillants, i de tacte coriaci. Les flors són de color groc amb tons verdosos i s'agrupen en umbel·les a la part terminal de les tiges.

PART UTILITZADA

Les fulles

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES

Expectorant, anticel·lulítica, antireumàtica, antibacteriana

RECOL·LECCIÓ

Tot l'any (preferentment de setembre, novembre)

PREPARACIÓ

Decocció, emplastre, extracte fluid, xarop

LLORERET
D*aphne laureola*

DESCRIPCIÓ
Petit arbust de bosc humit, molt poc ramificat, de fulles verdes lluent agrupades al cap de les branques, així com també les flors i els fruits que hi són presents per dessota.

PART UTILITZADA
Escorça, fulles

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Rubefaent, laxant, vomitiu

RECOL·LECCIÓ
De juny a setembre

PREPARACIÓ
Emplastre, tintura

Presenta toxicitat,
per la qual cosa està en
desús l'ús intern.

MADUIXERA
Fragaria vesca

DESCRIPCIÓ
Planta herbàcia perenne amb fulles peciolades, serrades i amb tres folíols. Les flors són blanques amb cinc pètals i els fruits vermells.

PART UTILITZADA
Les fulles i els fruits

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Diürètic, astringent, tònic, depuratiu

RECOL·LECCIÓ
De maig a setembre

PREPARACIÓ
Decocció o tisana

MARXÍVOL
Helloborus phoetidus

DESCRIPCIPIÓ
Planta herbàcia perenne. Amb les fulles inferiors lobulades, serrades i de color fosc. Les flors pengen, són de color verd clar amb tonalitats granatoses.

PART UTILITZADA
tota la planta

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Antiparasitària

RECOL·LECCIÓ
D'octubre a gener

PREPARACIÓ
Decocció, tisana o maceració

Es desecanosella el seu ús intern com a droga vegetal per la seva toxicitat.

ORENGA
Origanum vulgare

DESCRIPCIÓ
Planta perenne força ramificada amb petites fulles i infosforescències rosa porpra. Es troba vora camins i clarianes.

PART UTILITZADA
Flors i fulles

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Digestiu, expectorant, carminatiu, analgèsic

RECOL·LECCIÓ
De juliol a setembre

PREPARACIÓ
Oli essencial, decocció, tintura

ALTRES USOS
Aromàtica, condimentària

ORQUÍDIA
Dactylorhiza maculata

Mida: 30-50 cm. Tija prima i angulosa, de color verd o violàcia a la part superior.

Fulles: Fulles lanceolades, molt tacades de porpra, en roseta a la base i després repartides al llarg de la tija, cada vegada més estretes.

Flors: Flors en espiga cònica que es va tornant cilíndrica, de color rosat, amb olor a vainilla.

Floració: De maig a juliol.

PANICAL O CARD GIRGOLER
Eryngium campestre

DESCRIPCIÓ
Planta herbàcia vivaç on (sobre la soca o les arrels) hi creix la gírgola de panical, un bolet molt cercat i apreciat. A la primavera apareixen les fulles espinoses i a principis d'estiu floreix.

PART UTILITZADA
Les arrels

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Antigament es feia servir com a filtre amorós o remei per a infeccions d'orina. Les arrels endolcides també eren com una llaminadura

PULMONÀRIA
Pulmonaria longifolia

DESCRIPCIÓ
Herbàcia perenne, recoberta de pèls aspres al tacte, les fulles basals són lanceolades i agudes de color verd fosc amb taques blanques. Les flors són de color violaci.

PART UTILITZADA
Fulles i flors

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Antitussigen, balsàmic, diürètic

RECOL·LECCIÓ
D'abril a juny

PREPARACIÓ
Infusió

RIDORTA
Clematis flammula

DESCRIPCIÓ

Liana de 3 a 5 m de llargària, de fulles oposades i bipinnades, de flors blanques, oloroses, agrupades en panícules laxes, i de fruits en plurinúcula.

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES

És una planta medicinal i molt emprada en Flors de Bach i Homeopatia per diverses afeccions.
Un abús ja sigui extern o intern pot desencadenar l'aparició d'una irritació forta de les mucoses.

Les lianes s'empren per a protegir–se de les guspires que emeten algunes comparses (dimonis, guita, etc.).

ROMEGUERÓ
Rubus caesius

DESCRIPCIÓ

És una versió menuda de l'esbarzer, també arbustiva i perenne però sarmentosa, amb tiges cilíndriques, ajagudes, verdes i febles plenes d'agullons, de flors blanques i grosses a l'estiu, els fruits vermells i foscos en madurar.
Malgrat l'aparença aquestes móres no són comestibles per massa coriàcies i àcides.

ROURE MARTINENC
Quercus pubescens o Quercus humilis

DESCRIPCIÓ
Arbre de capçada en forma de cúpula, de tronc sinuós i rugós. L'escorça és grisa i amb el temps es torna més marronosa. Les fulles són caduques, verdes i simples. Les flors d'ambdós sexes surten a l'arbre per separat. Les flors masculines en ramells (aments) i les femenines són blanques i molt petites i es converteixen en l'aglà.

PART UTILITZADA
Els fruits i l'escorça

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Astringent

PREPARACIÓ
Decocció, farina

És una espècie amenaçada i està catalogada com a vulnerable.

SANGINYOL
cornus sanguinea

DESCRIPCIÓ
Arbust molt ramificat de tiges marronoses en la part inferior i més rogenques a la superior com les fulles a la tardor. Les flors blanques, petites i agrupades de fruits foscos.

PART UTILITZADA
Els fruits i l'escorça

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Antisèptic

RECOL·LECCIÓ
D'abril a juliol

PREPARACIÓ
Decocció o tisana

ALTRES USOS
De les granes s'obtenia un oli per fer llum i sabó
Les branques tendres s'utilitzen en cistelleria
Conté un colorant de color verd

SEMPREVIVA, RAMELL DE SANT PONÇ
Helichrysum stoechas

DESCRIPCIÓ

Herbàcia amb tiges agrupades i fermes de flors grogues i oloroses que un cop passades romanen enterament les fulletes que les envoltaven (bràctees), d'aquí el seu nom.

RECOL·LECCIÓ

Floreix tot l'estiu, de juny a setembre

PART UTILITZADA

Les flors
Pot utilitzar-se tan fresca com seca.

PREPARACIÓ

Decocció o tisana,

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES

Antihistamínica, antibacteriana, antiinflamatòria, antioxidant

SERVERA
Sorbus domestica

DESCRIPCIÓ
Arbre amb l'escorça grisa i esquerdada, de capçada ampla. Les fulles son imparipinnades, oblangues i dentades. Les flors son blanquinoses i s'agrupen en corimbes. El fruits grossos, tenen forma de pera i quan són madurs agafen un to vermellós.

PART UTILITZADA
Els fruits i la fusta

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Astringent i antidiarreic

RECOL·LECCIÓ
De setembre a octubre

PREPARACIÓ
Polpa fresca de fruit, confitura

TRÈVOL
T*rifolium repens*

DESCRIPCIÓ
Planta herbàcia, tapizant i perenne. Presenta les fulles agrupades de tres en tres, verdes, rodonetes, amb la característica blanca que les travessa. Les flors són blanques.

PART UTILITZADA
Fulles i flors

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Oftàlmic, vulnerària

RECOL·LECCIÓ
De juny a agost

PREPARACIÓ
Infusió, col·liris

TORTELLATGE
Viburnum lantana

DESCRIPCIÓ
Arbust que perd la fulla , ramificat, erecte i recobert de pèls. Les fulles de color verd grisós són ovades, oposades i de tacte aspre. Les flors de color blanc s'agrupen en corimbes densos.

PART UTILITZADA
Fulles i tiges

RECOL·LECCIÓ
De maig a juliol (fulles)
D'octubre a gener (branques)

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Cardiotònic

USOS
Es fan bastons flexibles i lleugers
Les tiges tendres, cistells

XUCLAMEL, LLIGABOSC
L*onicera periclymenum*

DESCRIPCIÓ
Arbust caducifoli, enfiladís i de fulles oposades. Les flors entre blanc, groc, rosat són molt oloroses, es presenten agrupades de forma tubular obertes. Els fruits són baies vermelles amb força llavors (alerta la toxicitat).

PART UTILITZADA
Flors i fruits

APLICACIONS TERAPÈUTIQUES
Diürètic, astringent, antitusígen

RECOL·LECCIÓ
De juny a setembre

PREPARACIÓ
Decocció

BIBLIOTECA

Olost

SERVEI DE LECTURA PÚBLIC

Aquest projecte ha estat impulsat pel Grup d'Estudi de les Plantes de l'Entorn de la Biblioteca d'Olost.

Imprès el maig del 2025

Ajuntament d'Olost

Diputació Barcelona